

17.2 Texte/Übungen

I. Übungstext zum Infinitiv

1. प्रतिदिनं प्राता रामः स्नानाय नदीं गच्छति । 2. तत्र स स्तोत्राणि गातुमारभते । 3. पश्चात् स मन्त्राञ्जपितुं तीर उपविशति । 4. एतस्मिन् काले जलमानेतुं ग्रामस्य कन्या नदीमागच्छन्ति । 5. सहसा रामश्चिन्तयति । कदाचित् काशीं गत्वा गङ्गायां स्नानं कर्तुमिच्छामि । 6. किंतु वर्षाकाले काशीं गन्तुं न शक्नोमीति । 7. राम उद्यानं गत्वा पुत्रं भोजनायाह्वयति । 8. किंतु रामस्य पुत्रोऽद्य खादितुं नेच्छति । 9. सोऽद्य न किञ्चित् खादित्वा संस्कृतं पठितुं पाठशालां प्रतिष्ठते ।

10. अपि रामस्य पुत्रः संस्कृतं भाषितुं शक्नोति? 11. स किञ्चिद् भाषितुं शक्नोति । 12. किंतु स संस्कृतं साध्ववगन्तुं समर्थः ॥

17.2.1 Übungstext zum Infinitiv

1. pratidinaṃ prātā rāmaḥ snānāya nadīm gacchati |
Jeden Tag geht Rama morgens zum Fluss, um ein Bad zu nehmen.
2. tatra sa stotrāṇi gātum ārabhate |
Dort beginnt er, Loblieder zu singen.
3. paścāt sa mantrāṇi japitum tīra upaviśati |
Danach setzt er sich am Ufer hin, um Mantras zu rezitieren.
4. etasmin kāle jalam ānetum grāmasya kanyā nadīm āgacchanti |
Zu dieser Zeit kommen die Mädchen des Dorfes zum Fluss, um Wasser zu holen.
5. sahasā rāmaś cintayati | kadācit kāśīm gatvā gaṅgāyām snānam kartum icchāmi |
Plötzlich denkt Rama: «Irgendwann möchte ich nach Kashi gehen und ein Bad im Ganges nehmen.»
(Variante nach 17.2.3: «... gehen, um ein Bad im Ganges zunehmen.»)
6. kiṃtu varṣākāle kāśīm gantum na śaknomīti |
Aber in der Regenzeit kann ich nicht nach Kashi gehen.»
7. rāma udyānaṃ gatvā putraṃ bhojanāyāhvayati |
Rama geht in den Garten und ruft seinen (den) Sohn zum Essen.
8. kiṃtu rāmasya putro 'dya khāditum necchati |
Aber Ramas Sohn will heute nicht essen.
9. so 'dya na kiṃcid khāditvā saṃskṛitaṃ paṭhitum pāṭhaśālām pratiṣṭhate |
Er isst heute nichts und bricht in die Schule auf, um Sanskrit zu lernen.
10. api rāmasya putraḥ saṃskṛitaṃ bhāṣitum śaknoti |
Kann Ramas Sohn Sanskrit sprechen?
11. sa kiṃcid bhāṣitum śaknoti |
Er kann etwas (Sanskrit) sprechen.
12. kiṃtu sa saṃskṛitaṃ sādhu avagantum samarthaḥ ||
Aber er versteht Sanskrit gut.
(Aber er ist fähig, Sanskrit gut zu verstehen.)

17.2.1 Hilfestellungen

1. prātā rāmaḥ: Ist ein Sandhi-Sonderfall, siehe auf der Rückseite meiner Liste zuunterst bzw. im Stiehl. Kurz zusammengefasst: prātar wird nach der Auslautregel zu prātaḥ und wie nach der s-Sandhi-Regel vor anlautendem r zu prātā.
2. gātum: Infinitiv von √gai (1)
3. mantrāñ japitum: Sandhi 53
4. ānetum: Vergleiche das vierte Beispiel von unten in Lehmanns Grammatik, S. 107. Hier wird der auslautende Vokal ī guniert (ī wird zu e).
8. necchati = na icchati
10. api am Satzanfang steht für eine Entscheidungsfrage und hat keine semantische Bedeutung.
12. sādhv = sādhu (vor einem Vokal wird u zu v)

II. "Der Froschkönig und die Schlange"

1. कस्मिंश्चिद् वन एको हृदो वर्तते । 2. तस्मिन् हृदे बहवो मण्डूकाः प्रतिवसन्ति स्म । 3. तस्य समीप एकः कृष्णः सर्पोऽवसत् । 4. सोऽतीव वृद्धः । 5. तस्मात् स मण्डूकाँल्लब्धुं न शक्नोति स्म । 6. मण्डूकान् ग्रहीतुं तस्य बलं नासीत् ।

7. मण्डूकान् भक्षयितुमिच्छामीत्येकदा सर्पोऽचिन्तयत् । 8. किंतु केनोपायेन भोजनं विन्देयमिति स हृदस्य तीरमुपासर्पत् । 9. तत्र मण्डूकराजं दृष्ट्वा तमवदत् । 10. हे मण्डूकराज! त्वं भयान् मा धाव यतस्त्वां ग्रहीतुं न शक्नोमीति । 11. किं जातमिति मण्डूकराजोऽपृच्छत् । 12. सर्पोऽभ्यभाषत् । दुर्दैवमापतत् । 13. मोहात् कस्यचिद् ऋषेरङ्गुष्ठमदशम् । 14. ऋषिरप्रियत । किंतु मरणात् पूर्वं स क्रुद्धा मामशपद् मण्डूकानां वाहनं भवेति । 15. ततोऽहं वाहनार्थमत्रागच्छामीति । 16. आश्चर्यमेतदिति चिन्तयित्वा मण्डूकराजः स्वं जनं गत्वापृच्छत् । 17. एष सर्पो मण्डूकान् वोढुमिच्छामीत्यवदत् । यूयं किं मन्यध्व इति । 18. देवास्तं सर्पमत्र प्रैषयन्निति मण्डूकाः सर्पस्य वचनं सत्यममन्यन्त । 19. तदा मण्डूकराजो जलाद्दुत्तीर्य सर्पस्य पृष्ठमुपाविशत् । 20. सर्पो गन्तुमारभत मण्डूकराजश्चातीवातुष्यत् ।

21. अन्येद्युरपि मण्डूकराजः पुनस्तीर उपाविशत् । 22. अद्य नवेन वाहनेन पुनर् गन्तुमिच्छामीति सर्पमभ्यभाषत । 23. मण्डूकराजः सर्पस्य पृष्ठमारोहत् । 24. किंत्वेतस्मिन् दिवसे सर्पो मन्दं गन्तुमारभत । 25. मण्डूकराजः सर्पस्य ग्लानौ विस्मित्य तमपृच्छत् । 26. केन हेतुना त्वमद्य मन्दं गच्छसि । यथापूर्वं त्वं मां न वहसीति । 27. भोजनस्याभावात् त्वां वोढुं मम बलं नास्तीति सर्पोऽवदत् । 28. अत्र कंचित् क्षुद्रं मण्डूकं भक्षयेति मण्डूकराजोऽभ्यभाषत । 29. यदि त्वं कंचिन् मण्डूकं यच्छेस्तर्हि जीवेयमिति सर्पः प्रत्यवदत् । 30. तथा प्रतिदिनं स सर्पो भोजनाय मण्डूकाँल्लब्ध्वा हृदे सुखमजीवत् । 31. यावत् सर्पाय प्रतिदिनं भोजनमासीत् तावत् सर्पो मण्डूकराजश्च हृदे मित्रे इवावसताम् ॥

17.2.2 Der Froschkönig und die Schlange

1. kasmimścid vana eko hrado vartate |
Es war (einmal) in (irgend)einem Wald ein Teich.
2. tasmin hrade bahavo maṇḍūkāḥ prativasanti sma |
In diesem Teich lebten viele Frösche.
3. tasya samīpa ekaḥ kṛṣṇaḥ sarpo 'vasat |
In seiner Nähe lebte eine schwarze Schlange.
4. so 'tīva vṛddhaḥ |
Sie war sehr alt.
5. tasmāt sa maṇḍūkāḥ labdhuṃ na śaknoti sma |
Deshalb konnte sie keine Frösche (mehr) fangen.
6. maṇḍūkān grahītuṃ tasya balaṃ nāsīt |
Sie hatte keine Kraft (mehr), Frösche zu fangen.
(Ihre Kraft war nicht, Frösche zu fangen.)
7. maṇḍūkān bhakṣayituṃ icchāmīty ekadā sarpo 'cintayat |
«Ich möchte (wieder einmal) Frösche fressen», dachte eines Tages die Schlange.
8. kiṃtu kenopāyena bhojanaṃ vindeyam iti sa hradasya tīram upāsarpāt |
«Aber wie könnte ich (mir) eine Mahlzeit verschaffen?» (überlegte sie und) schlich ans Ufer des Teiches.
(«Aber mit welchem Mittel könnte ...?»)»
9. tatra maṇḍūkarājaṃ dṛṣṭvā tam avadat |
Dort sah sie den Froschkönig und sagte zu ihm:
10. he maṇḍūkarāja | tvam bhayān mā dhāva yatas tvāṃ grahītuṃ na śaknomīti |
«Lieber Froschkönig! Hüpf nicht weg vor Angst, denn ich kann dich nicht fangen.»
11. kiṃ jātam iti maṇḍūkarājo 'prechat |
«Was ist (denn) passiert?» fragte der Froschkönig.
12. sarpo 'bhyabhāṣata | durdaivamāpatat |
Die Schlange antwortete: «Ein Unglück ist geschehen.

13. mohāt kasyacid ṛṣer aṅguṣṭham adaśam |
Versehentlich habe ich in den grossen Zeh irgendeines Rishis gebissen.
14. ṛṣir amriyata | kiṃtu maraṇāt pūrvam sa kruddhvā mām aśapad maṇḍūkānām vāhanam bhaveti |
Der Rishi ist gestorben. Aber vor (seinem) Tod wurde er (noch) zornig und verfluchte mich (dazu), ein
Transportmittel für Frösche zu werden.
(... und verfluchte mich mit den Worten (=iti): «Werde ein Transportmittel [Fahrzeug] für Frösche!»)
15. tato 'ham vāhanārtham atrāgacchāmīti |
«Deshalb komme ich des Transportes wegen hierher.»
16. āścaryam etad iti cintayitvā maṇḍūkarājaḥ svam janam gatvāpṛcchat |
«Das ist ein Wunder», dachte der Froschkönig, ging zu seinem Volk und fragte (es):
17. eṣa sarpo maṇḍūkān voḍhum icchāmīty avadat | yūyam kiṃ manyadhva iti |
«Diese Schlange sagt: 'Ich wünsche Frösche zu transportieren.' Was haltet ihr davon?»
18. devās taṃ sarpam atra praiśayann iti maṇḍūkāḥ sarpasya vacanam satyam amanyanta |
«Die Götter haben die Schlange hierhergeschickt», sagten die Frösche (und) hielten die Worte der
Schlange für wahr.
19. tadā maṇḍūkarājo jalād uttīrya sarpasya pṛṣṭham upāviśat |
Da kam der Froschkönig aus dem Wasser und setzte sich auf den Rücken der Schlange.
20. sarpo gantum ārabhata maṇḍūkarājaś cātīvātuṣyat |
Die Schlange begann zu kriechen, und der Froschkönig war sehr zufrieden.
21. anyedyur api maṇḍūkarājaḥ punas tīra upāviśat |
Anderntags setzte sich der Froschkönig auch wieder ans Teichufer.
22. adya navena vāhanena punar gantum icchāmīti sarpam abhyabhāṣata |
«Ich möchte heute wieder mit dem neuen Fahrzeug fahren», sagte er zur Schlange.
23. maṇḍūkarājaḥ sarpasya pṛṣṭham arohat |
Der Froschkönig bestieg den Rücken der Schlange.
24. kiṃtv etasmin divase sarpo mandam gantum ārabhata |
Aber an diesem Tag begann die Schlange (nur) langsam zu kriechen.
25. maṇḍūkarājaḥ sarpasya glānu vismitya tam apṛcchat |
Verwundert über die Mattigkeit der Schlange, fragte sie der Froschkönig:
(Der Froschkönig wunderte sich über die ... und fragte sie.)

26. kena hetunā tvam adya mandam gacchasi | yathā pūrvam tvam mām na vahasīti |
«Aus welchem Grund kriegst du heute (so) langsam? Du beförderst mich nicht (so schnell) wie gestern (früher).»
27. bhojanasyābhāvāt tvām voḍhum mama balaṃ nāstīti sarpo 'vadat |
«Weil ich nichts zu essen habe, bin ich zu schwach, um dich zu tragen», sagte die Schlange.
(«Infolge des Fehlens von Nahrung habe ich keine Kraft, dich zu tragen», sagte die Schlange.)
28. atra kaṃcit kṣudraṃ maṇḍūkam bhakṣayeti maṇḍūkarājo 'bhyabhāṣata |
«Hier friss einen kleinen Frosch», sagte der Froschkönig.
29. yadi tvam kaṃcin maṇḍūkam yacches tarhi jīveyam iti sarpaḥ pratyavadat |
«Wenn du mir einen Frosch gibst, kann ich überleben», antwortete die Schlange.
(«Bötest du [mir irgend]einen Frosch an, [dann] würde ich überleben», antwortete die Schlange.)
30. tathā pratidinaṃ sa sarpo bhojanāya maṇḍūkāṃ labdhvā hrade sukham ajīvat |
So erhielt die(se) Schlange täglich Frösche als Mahlzeit und lebte glücklich am Teich.
31. yāvat sarpāya pratidinaṃ bhojanam āsīt tāvat sarpo maṇḍūkarājaś ca hrade mitre ivāvasatām |
Solange die Schlange täglich ihre Nahrung erhielt, solange lebten sie und der Froschkönig wie Freunde am Teich.
(Solange der Schlange die tägliche Nahrung war, ...)

17.2.2. Hilfestellungen

1. vana eko = vane eko (Sandhi 26)
5. maṇḍūkāḥ labdhum: Endlich sehen wir einmal einen leibhaftigen Anunāsika! Die Umschrift kann auch so aussehen: maṇḍūkāḥ labdhum, oder so: maṇḍūkāḥ labdhum
Sandhi 55 – und auch wieder Grassmanns Hauchdissimilationsgesetz: labh-dum wird zu lab-dhum
6. grahītum von √grah / grhṇāti (9). Die neunte Verbkategorie wird erst in der Lektion 33 behandelt. Hier kommt nur der Infinitiv vor. Das Verb ist ein Beispiel für diejenigen, bei denen ein -i- zwischen Wurzel und Infinitivendung tritt (siehe das zweite Beispiel in Lehmanns Grammatik, S. 107)
8. vindeyam: ist 1. Pers. Sg. Optativ Par.; Optativ nach Lehmann 14.3 «Möglichkeit». Hier die Frage nach der Möglichkeit.
iti: kann nicht nur die direkte (laute) Rede kennzeichnen, sondern auch einen inneren Monolog: «überlegte sie», »sagte sie zu sich» u. Ä.
10. bhayān mā = bhayāt (Abl.) mā (Verneinungspartikel in Imperativsätzen)
14. amriyata: 3. Person Sg. Impf. Par. √mr̥ = sterben
krudhvā: ein weiteres Beispiel für das Grassmannsche Hauchdissimilationsgesetz: krudh-dvā wird zu krud-dhvā
17. voḍhum: von √vah / vahati (1), siehe in Lehmanns Grammatik, S. 107, das siebte Beispiel von oben
yūyam: Personalpronomen 2. Person Pl. = ihr
manyadhva iti = manyadhve iti (2. Pers. Pl. Präs. Ātm. √man [4])
18. praīṣayann: von preṣ / preṣayati (10), das seinerseits aus pra-iṣ entstanden ist. Das Imperfekt stellt dann das Augment -a- zwischen pra und iṣ, ergibt pra-eṣ, was nach Sandhiregel 17 praīṣ- ergibt. Hier 3. Pers. Pl. Impf. Par.; das -nn entsteht nach Sandhi 49
19. uttīrya: von ud + √tī (1), ist eine unregelmässige Bildung des Absolutivs; davon gibt es viele, siehe dazu die allgemeine Bemerkung in Lehmanns Grammatik, S. 100
20. cātīvātuṣyat = ca ativa atuṣyat = und (war) sehr zufrieden
21. punas tīra upāviśat: punas von punar, das nach Auslautgesetz zu punaḥ wird und nach Sandhiregel 7 zu punas; tīra aus tīre nach Sandhiregel 26
22. abhyabhāṣata: Verben des Sprechens verlangen im Sanskrit den Akkusativ
24. kimtv etasmin = kimtu etasmin (Sandhi 22). Der Vorgang der Umwandlung von Vokalen in Halbvokale und umgekehrt heisst Saṃprasāraṇa
25. glānau vismitya: Das Verb vi-smi verlangt den Lokativ (hier: glānau)
29. Ein Beispiel für einen Irrealis-Satz mit zwei Optativen (yacches ... jīveyam) nach Lehmann 14.1.4 (Seite 92); hier zur Formulierung einer Möglichkeit
30. maṇḍūkāḥ labdhvā: siehe Satz 5
31. āsīt: von √as, siehe Lektion 10
ivāvasatām = iva avasatām (3. Pers. Dual Impf. Par.)

III. "Der Affe als Diener"

1. कस्मिंश्चिद् देशे कश्चिन्नृप आसीत् । 2. स तत्र प्रासादे स्वभार्यया द्वाभ्यां च पुत्रीभ्यां सहावसत् । 3. किंतु नृपस्य पुत्रो नासीत् । 4. पशवस्तस्य नृपस्यातीव प्रियाः । 5. तस्मात् स एकं वानरं पालयति स्म । 6. प्रतिदिनं स तस्मै वानराय स्वपुत्रायेव दुग्धं फलानि चायच्छत् । 7. स वानरोऽपि तस्मिन् नृपे स्वजनक इव स्निह्यति स्म । 8. स नृपस्य सेवकोऽभवत् ।

9. एकदा नृपः शयनगृहे शयनं करोति स्म । 10. वानरस्तस्य समीपे स्थित्वा नृपाय व्यजनेनावीजयत् । 11. व्यजनस्य वायुना नृपः शयने सुखमन्वभवत् । 12. सहसा काचिद् मक्षिकागम्य नृपस्य नासिकायामुपाविशत् । 13. यदा वानरस्तां मक्षिकामपश्यत् तदा स व्यजनेन तामताडयत् । 14. मक्षिकोदडयत् पुनश्च नृपस्य नासिकायामुपाविशत् । 15. वानरः पुनर्व्यजनेनाताडयत् किंतु मक्षिकोदडयत् पुनश्च तत्रोपाविशत् । 16. एवं वानरः पुनः पुनरताडयत् मक्षिका च पुनः पुनस्तत्रोपाविशत् । 17. ततो वानरो मक्षिकाया अक्रुध्यत् । 18. वानरः नृपस्य समीपेऽसिमपश्यत् । 19. स तत्रागच्छत् तं चासिं हस्ताभ्यामधारयत् । 20. ततो वानरस्तेनासिना मक्षिकामताडयत् । 21. मक्षिका पुनर्दूरमगच्छत् । 22. किंतु नृपस्तस्यासेः प्रहारेणाम्रियत् ।

23. यदा नृपस्य भार्या शयनगृहमागम्य मृतं नृपमपश्यत् तदा साती

वाशोचत् ॥

17.2.3 Der Affe als Diener

1. kasmim̐ścid deśe kaścin nr̥pa āsīt |
Es war in einem Land (einmal) ein König.
2. sa tatra prāsāde svabhāryayā dvābhyām ca putrībhyām sahāvasat |
Er lebte dort zusammen mit seiner Gattin und zwei Töchtern in einem Palast.
3. kiṃtu nr̥pasya putro nāsīt |
Einen Sohn hatte der König aber (leider) nicht.
4. paśavas tasya nr̥pasyātīva priyāḥ |
Tiere waren dem König sehr lieb.
5. tasmāt sa ekaṃ vānaraṃ pālayati sma |
Deshalb hielt er (sich) einen Affen.
6. pratidinaṃ sa tasmai vānarāya svaputrāyeva dugdhaṃ phalāni cāyacchat |
Täglich gab er dem Affen wie einem eigenen Sohn Milch und Früchte.
7. sa vānaro 'pi tasmin nr̥pe svajanaka iva snihati sma |
Auch der Affe liebte den König wie einen eigenen Vater.
8. sa nr̥pasya sevako 'bhavat |
Er wurde zum Diener des Königs.
9. ekadā nr̥paḥ śayanagr̥he śayanaṃ karoti sma |
Eines Tages schlief der König in (seinem) Schlafzimmer.
10. vānaras tasya samīpe sthitvā nr̥pāya vyajananāvījayat |
Der Affe stand bei ihm und fächelte dem König mit einem Fächer zu.
11. vyajanasya vāyunā nr̥paḥ śayane sukham anvabhavat |
Dank dem Lufthauch des Fächers schlief der König glücklich.
(Durch den Lufthauch des Fächers empfand der König Behagen im Schlaf.)
12. sahasā kācid makṣikāgamyā nr̥pasya nāsikāyām upāviśat |
Plötzlich flog (irgend)eine Fliege her und setzte sich auf die Nase des Königs.
13. yadā vānaras tām makṣikām apaśyat tadā sa vyajanena tām atāḍayat |
Als der Affe diese Fliege sah, (da) schlug er mit dem Fächer nach ihr.

14. makṣikodaḍayata punaś ca nṛpasya nāsikāyām upāviśat |
Die Fliege flog auf und setzte sich wieder auf des Königs Nase.
15. vānaraḥ punar vyajanenātāḍayat kiṃtu makṣikodaḍayata punaśca tatropāviśat |
Der Affe schlug wieder mit dem Fächer nach ihr, aber die Fliege flog auf und liess sich wieder am selben Ort nieder.
16. evaṃ vānaraḥ punaḥ punar atāḍayat makṣikā ca punaḥ punas tatropāviśat |
So schlug der Affe immer wieder zu, und die Fliege setzte sich immer wieder dorthin.
17. tato vānaro makṣikāyā akrudhyat |
Schliesslich wurde der Affe böse auf die Fliege.
18. vānaraḥ nṛpasya samīpe 'sim apaśyat |
Der Affe sah in der Nähe des Königs ein Schwert.
19. sa tatrāgacchat taṃ cāsiṃ hastābhyām adhārayat |
Er ging dorthin und ergriff das Schwert mit beiden Händen.
20. tato vānaras tenāsinā makṣikām atāḍayat |
Darauf schlug der Affe mit diesem Schwert nach der Fliege.
21. makṣikā punar dūram agacchat |
Die Fliege flog erneut weg.
22. kiṃtu nṛpas tasyāseḥ prahāreṇāmriyata |
Aber der König starb durch den Schlag des Schwertes.
23. yadā nṛpasya bhāryā śayanagrham agamya mṛtam nṛpam apaśyat tadā sātivāśocat |
Als die Ehefrau des Königs das Schlafzimmer betrat, sah sie den toten König und da trauerte sie sehr.

17.2.3 Hilfestellungen

1. nr̥pa āsīt: von nr̥paḥ āsīt (Sandhi 3); āsīt: von √as, siehe Lektion 10
4. Das Verb «sein (as; hier: 3. Person Pl. Impf. Par. āsan) ist mitzudenken
6. svaputrāyeva = sva (sein, eigen) putrāya (Sohn, Dat. Sg.) iva (wie)
7. snih (lieben) mit Lokativ; svajanaka iva: Sandhi 26
14. makṣikodaḍayata = makṣikā udaḍayata, von uḍḍī / uḍḍayate (1); siehe dazu meine ausführlichen Bemerkungen in den Hilfestellungen zum Text 16.2.2, Satz 17
17. makṣikāyā akrudhyat = makṣikāyai akrudhyat
19. hastābhyām: Dualform
23. sātīvāśocat = sā atīva aśocat (die Trennung bei Lehmann ist nicht gerade benutzerfreundlich)